

LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNNAN MIETINTÖ 2/2005 vp

Hallituksen esitys laiksi postipalvelulain 5 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 23 päivänä marraskuuta 2004 lähettänyt liikenne- ja viestintävaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi postipalvelulain 5 §:n muuttamisesta (HE 241/2004 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Elina Normo, liikenne- ja viestintäministeriö
- johtaja Jorma Koivunmaa, Viestintävirasto
- lakimies Jukka Kaakkola, Kuluttajavirasto
- tp. tutkimuspäällikkö Matti Laitinen, Etelä-Karjalan liitto

- maakuntasihteeri Helena Aaltonen, Kainuun liitto
- suunnittelupäällikkö Kauppi Virkkala, Keski-Pohjanmaan liitto
- toimitusjohtaja Erkki Poranen, Keskisuomalainen
- viestintäjohtaja Petri Aaltonen ja johtaja Juha Salovaara, Suomen Posti Oyj
- toimitusjohtaja Matti Ahtomies, Aikakauslehtien Liitto
- puheenjohtaja Esa Vilkuna, Postiliitto
- johtaja Pentti Kurunmäki, Sanomalehtien Liitto
- lainopillinen asiamies Anja Tuomola, Suomen Yrittäjät.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut
— Lapin liitto.

HALLITUKSEN ESITYS

Postipalvelulakia muutetaan siten, että yleispalvelun kotimaan laatustandardin tavoitetasoa alennetaan 95 prosentista 85 prosenttiin. Seuraavana päivänä jaettaviksi tarkoitetuista kotimaan kirjelmäyksistä vähintään 85 prosenttia tulee olla perillä seuraavana työpäivänä. Lisäksi tavoitetasoa täsmennetään siten, että seuraavana päivänä jaettaviksi tarkoitetuista kotimaan kirjelmäyksistä vähintään 98 prosenttia tulee olla perillä viimeistään toisena työpäivänä. Lainmuutos mahdollistaa jakelun aikaistamisen harvaan asutuilla alueilla ja luo edellytyksiä erityi-

sesti sanomalehtien jakelun parantamiselle maa-seutumaisissa kunnissa. Lainmuutoksen mahdollistama jakelun palvelutason muutos kohdistuu pääosin harvaan asutuille alueille, joilla jakelun kustannukset ovat korkeat ja joilla sanomalehtien jakelu tapahtuu pääsääntöisesti Suomen Posti Oyj:n perusjakelussa. Tavoitteena on luoda edellytykset postiyrityksille nykyistä paremmin vastata postipalveluiden asiakkaiden tarpeisiin ja parantaa yleispalvelun tarjoamisen edellytyksiä. Tarkoitus on parantaa postipalve-

luiden tarjonnan tasoa kokonaisuudessaan. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan keväällä 2005.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana seuraavin huomautuksin.

Valiokunta viittaa postipalvelulain vaikutuksista ja soveltamisesta annetusta valtioneuvoston selonteosta antamaansa mietintöön LiVM 8/2004 vp ja toistaa siinä esittämänsä kannat.

Valiokunta toteaa, että postitoimintaa säätelevä direktiivi (97/67/EY, muut. 2002/39/EY), jäljempänä postidirektiivi, edellyttää, että jäsenmaat asettavat laatustandardit kansallisten palvelujen osalta, eikä direktiiviin siten ole kirjattu vähimmäistasoa kansallisten vaatimusten osalta. Yhteisön sisäisiä ulkomaanpalveluja koskevat laatustandardit on sen sijaan asetettu direktiivissä siten, että 85 prosenttia lähetyksistä tulee olla perillä kolmen työpäivän kuluttua lähetysten jättämisestä ja 97 prosenttia lähetyksistä tulee olla perillä viiden työpäivän kuluessa lähetysten jättämisestä. Valiokunta korostaa, että kansallinen laatustandardi tulee luonnollisesti asettaa niin, että direktiivin vähimmäisvaatimukset yhteisön sisäiselle ulkomaanpostille voidaan saavuttaa.

Nyt ehdotettu muutos on postidirektiivin mukainen, koska kotimaan seuraavana päivänä perille toimitettavien kirjeiden laatustandardin tavoitetaso alennettaisiin 95 prosentista 85 prosenttiin. Ehdotuksen mukaan seuraavana päivänä jaettaviksi tarkoitetuista kotimaan kirjelähetyksistä vähintään 98 prosenttia tulee olla perillä viimeistään toisena työpäivänä.

Lainmuutoksen tarkoituksena on mahdollistaa jakelun aikaistaminen harvaan asutuilla alueilla ja luoda edellytyksiä erityisesti sanomalehtien jakelun parantamiselle maaseutumaisissa kunnissa. Näin palvelutason muutos kohdis-

tuu sellaisille alueille, joilla nykyisin ei ole niin sanottua varhaisjakelua ja joille sanomalehdet tilaavat varhaistetun palvelun. Tämä tarkoittaa sitä, että käytännössä jakelun aikaistaminen tulee kysymykseen tapauksissa, joissa alueen sanomalehti tai sanomalehdet ovat halukkaita varhaistamaan postin perusjakelun yhteydessä tapahtuvaa sanomalehtien jakelua sillä edellytyksellä, että jakelun kustannuksista päästään sopimukseen Suomen Posti Oyj:n ja sanomalehtien välillä. Lainmuutos ei täten välttämättä kaikilla harvaan asutuilla alueilla johda muutoksiin jake-lussa. Valiokunta katsookin, että muutoksiin ei tule ryhtyä muilla kuin niillä harvaan asutuilla alueilla, joilla nykyisin ei ole ns. varhaisjakelua ja joille sanomalehdet tilaavat varhaistetun palvelun. Valiokunta korostaa, että aikaistettua jakelumallia tulee käyttää vain haja-asutusalueilla, joissa sillä on palvelun tasoa parantava vaikutus.

Muutoksen seurauksena aikaisempaa suurempi osa ykkösluokan kirjelähetyksistä toimitettaisiin perille toisena työpäivänä. Valiokunta painottaa, että kirjeen kulkua tulee viivästyttää vain, jos alueen jakelu on aikaistettu. Asiantuntijakuulemisessa on todettu, että lähialueelta postitetut kirjeet toimitettaisiin edelleen perille lähettämistä seuraavana päivänä. Valiokunta korostaa, että uudistuksen lähtökohtana on, että ykkösluokan kirjelähetysten kulkunopeuden hidastuminen kohdistuu vain niihin alueisiin, joilla jakelu aikaistuu. Tämän lisäksi tilanteen tulee säilyä ennallaan muilla alueilla, eli kaupunkien ja taajamien kirjeliikenteen nopeuden ei pidä muuttua. Valiokunta toteaa myös, että 12 ja 13 §:n viisipäiväinen jakelu säilyy entisellään.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan postin saajan kannalta on tärkeää, että yleispalveluun kuuluvien ykkösluokan kirjeiden kulkunopeus on postin saajan näkökulmasta hyvällä tasolla. Toisaalta haja-asutusalueella asuvan

postin saajan kannalta on tärkeää olla sanomalehtien jakelun ajankohdan suhteen nykyistä tasa-arvoisemmassa asemassa taajamien asukkaiden kanssa. Useiden arvioiden mukaan merkittävä osa kansalaisista pitää tärkeänä sanomalehden saamista aikaisemmin aamulla, vaikka tämä merkitsisi sitä, että osa kirjelähetyksistä tulee päivää myöhemmin perille.

Valiokunta korostaa, että tavoitetason alentamisen lähtökohtana on, että tasoa lasketaan vain sen verran kuin on välttämätöntä jakelun varhaistamisen mahdollistamiseksi koko maan harvaan asutuilla alueilla. Edelleen valiokunta painottaa, että valtakunnallisten sanomalehtien, aikakauslehtien, pakettien ja pikakirjeiden palvelutaso tulee säilyttää vähintään entisellään ja kiinnittää huomiota sanomalehtien viikonloppujakelun parantamiseen haja-asutusalueilla.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotetun standardin alentaminen mahdollistaa postiverkon tehokkaan käytön, mikä puolestaan parantaa yleispalvelun tarjoamisen taloudellisia edellytyksiä ja edistää tätä kautta palvelun tason säilymistä koko maassa. Valiokunta korostaa, että ehdotuksen tarkoituksena ei ole yleisen palvelutason laskeminen, vaan sen parantaminen lisäämällä postiyrityksen mahdollisuuksia toimia erityyppisillä alueilla asiakastarpeiden mukaisesti. Valiokunta katsoo kuitenkin, että uudistuksen käytännön toteutusta ja sen vaikutuksia postipalvelun tarjontaan ja tasoon on syytä seurata, minkä vuoksi valiokunta ehdottaa asiasta lausumaa (*Valiokunnan lausumaehdotus 1*).

Valiokunta kiinnittää myös huomiota laajemmaltikin postipalvelujen tasoon. Valiokunta kat-

soo, että kyseinen uudistus ei saa vaikuttaa kielteisesti palvelujen tasoon ja kattavuuteen. Muutoinkaan valiokunnan mielestä nykyistä palvelujen tasoa ei saa huonontaa. Osittain on tarvetta turvata nykyinen taso selvemmillä ohjeistuksella erityisesti postilaatikoiden sijoittelun osalta. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa asiasta lausumaa (*Valiokunnan lausumaehdotus 2*).

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana ja

että hyväksytään kaksi lausumaa (Valiokunnan lausumaehdotukset).

Valiokunnan lausumaehdotukset

1. *Eduskunta edellyttää, että liikenne- ja viestintäministeriö seuraa uudistuksen toteutusta ja sen vaikutuksia postipalvelujen tarjontaan ja tasoon sekä antaa asiasta selvityksen liikenne- ja viestintävaliokunnalle 3 vuoden kuluttua lain voimaantulosta.*
2. *Eduskunta edellyttää, että liikenne- ja viestintäministeriö postin jakelun palvelutason parantamiseksi ja takaamiseksi selventää ja tarkentaa jakelua koskevia vähimmäismääräyksiä erityisesti omakotialueiden ja maaseudun laatikkosijoittelun ja -ryhmittelyn osalta.*

LiVM 2/2005 vp — HE 241/2004 vp

Helsingissä 15 päivänä helmikuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Markku Laukkanen /kesk	Eero Reijonen /kesk
jäs.	Mikko Alatalo /kesk	Pertti Salovaara /kesk
	Leena Harkimo /kok	Arto Seppälä /sd (osittain)
	Saara Karhu /sd	Timo Seppälä /kok
	Marjukka Karttunen /kok	Harry Wallin /sd
	Inkeri Kerola /kesk	Lasse Virén /kok
	Risto Kuisma /sd	Raimo Vistbacka /ps
	Reino Ojala /sd	vjäs. Reijo Paajanen /kok
	Erkki Pulliainen /vihr	Lyly Rajala /kok (osittain).

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mika Boedeker.

VASTALAUSE

Perustelut

Säättäessään postipalvelulakia (LiVM 13/2000 vp) eduskunta totesi, että postin silloisen laatustandardin mukaan 95 % ensimmäisen luokan kirjeistä jaettiin postin saajalle seuraavana työpäivänä. Tämänkään vuoksi eduskunta ei katsonut olevan syytä laskea tätä postipalvelujen korkeaa laatutasoa. Eduskunta muuttikin lain 5 (7) §:n 1 momentin kuulumaan näin:

"Yleispalveluun kuuluvat kotimaan kirjelähettykset, jotka on jätetty postiyrityksen välitettäviksi ja seuraavana työpäivänä jaettaviksi ja joista on maksettu voimassa oleva maksu, on jaettava siten, että lähetyksistä vähintään 95 prosenttia on perillä seuraavana työpäivänä."

Nyt hallitus on esittänyt kotimaan laatustandardin tavoitetasoa alennettavaksi 95 prosentista 85 prosenttiin. Ehdotuksen mukaan jaettaviksi tarkoitetuista kotimaan kirjelähetyksistä vähintään 85 prosenttia tulee olla perillä seuraavana työpäivänä. Lisäksi hallitus esittää muutosta, jonka mukaan seuraavana päivänä jaettaviksi tarkoitetuista kotimaan kirjelähetyksistä vähintään 98 prosenttia tulee olla perillä viimeistään toisena työpäivänä.

Esitystään hallitus on perustellut erityisesti yleispalveluun kuulumattomien sanomalehtien jakelun "parantamisella" maaseutumaisissa kunnissa. Asiantuntijakuulemisissa on tarkentunut, että tämä varhentaminen tarkoittaisi, että "jakelu tapahtuisi aamupäivällä kello kymmeneen mennessä". Aiemmin hanketta lanseerattaessa oli tuotu esiin, että käytännössä maakunnan ykköslehti olisi ollut luettavissa aamulla niin, että maitotilalliset ja virastotyöaika taajamissa tekevät olisivat ehtineet lehteen tutustua ennen töihin lähtöä. Tästäkään ei nyt siis ole kysymys. Nyt laatustandardin alentamisen kustannuksella maakunnan ykköslehti jaettaisiin — jos jakelu on postin tehtävänä — vain muutamaa tuntia nykyistä aiemmin.

Olennoisen parannuksen sijasta hyväksyttynä hallituksen esittämä ratkaisu merkitsisi haja-

asutusalueidenkin elinkeinoelämälle tärkeän ykkösluokan postin kulun merkittävää hidastumista. Mm. Lapin liitto on lausunnossaan todennut, että tämä "palvelutason heikennys kohdistuisi suureen osaan Lappia". Vastaavia huononnuksia ykköskirjepostin kulussa tapahtuisi laajalti myös muualla Suomen haja-asutusalueilla.

Hyvin merkityksellinen ja periaatteellisesti tärkeä on hallituksen esitykseen sisältyvä lisävyö nykyiseen pykälämuotoiluun, jonka mukaan vähintään 98 prosenttia kirjeistä olisi toimitettava vastaanottajille viimeistään toisena työpäivänä. Postin nykyisissä toimitusehdoissa edellytetään, että 1. luokan kirjeet on jaettava kahdessa työpäivässä eli 95 prosenttia postittamista seuraavana päivänä ja loput viimeistään toisena työpäivänä. Jos lakiin otettaisiin em. 98 prosenttia koskeva vaatimus, vaarana on, että kulkunopeus heikkenee myös toisena työpäivänä jaettavien lähetysten osalta, kun 2 prosenttia lähetyksistä voitaisiin tällöin jakaa vasta kolmantena työpäivänä. Tällöin näiden kahden prosentin osalta kulkunopeus olisi sama kuin 2. luokan kirjeillä, jotka on tarkoitettu toimitettaviksi perille pääsääntöisesti niin ikään kolmantena työpäivänä. Kun kuluttaja maksaa 1. luokan kirjeestä korkeamman postimaksun, hän odottaa, että myös kulkunopeus on aina parempi kuin 2. luokan kirjeillä.

Mitä tulee maakunnan ykköslehtien lukumahdollisuuden varhain aamulla, niin niistä edistykseelliset julkaisijat tarjoavat lehtensä verkkoversiota luettavaksi kello viiden maissa aamulla. Vain tämä mahdollisuus tarjoaa todellisen vaihtoehdon nykykäytännölle haja-asutusalueilla niin, että kaikki aamulehden varhaista lukemismahdollisuutta arvostavat ovat tarjonnan puolesta samassa asemassa.

Edelleen on syytä todeta, että varhaisjakelumahdollisuus ei koske Helsingin Sanomia ja muita sen kanssa samassa asemassa olevia sanomalehtiä. Esimerkiksi Varkaudessa painettu HS on Oulun terminaalissa aikaisintaan puoli vii-

den maissa aamulla. Näin ollen sitä varten pitää olla joka tapauksessa oma jakelunsa.

Ehdotus

Edellä sanotun perusteella toteamme, ettei hallituksen esittämää postipalvelujen heikentämistä tulisi hyväksyä. Ehdotamme,

että lakiehdotus hylättäisiin.

Helsingissä 15 päivänä helmikuuta 2005

Erkki Pulliainen /vihr
Raimo Vistbacka /ps.